

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmma Totivs Theologiæ S. Thomæ Aqvinatis, Doctoris Angelici Ordinis Prædicatorum

Tertiæ Partis Volumen Secundum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Romæ, 1619

De causa sacramentorum. Quæstio 64.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38725

Ad tertium dicendum, quod licet character sit res & sacramentum, non tamen oportet omne id quod est res & sacramentum, esse characterem. Quid autem sit res & sacramentum, in alijs sacramentis infra dicitur*.

In mate-
ria cuius
que i spe-
ciali.

QVÆST. LXIV.

De causa Sacramentorum, in decem articulos
diuisa.

DEinde considerandum est de causis sacramentorum, siue per auctoritatem, siue per ministerium.

¶ Et circa hoc quaruntur decem.

¶ Primo, utrum solus Deus interior operetur in sacramentis?

¶ Secundo, utrum institutio sacramentorum sit solum à Deo?

¶ Tertio, de potestate, quam Christus habuit in sacramentis.

¶ Quarto, utrum illam potestatem potuerit alijs communicare?

¶ Quinto, utrum potestas ministerij in sacramentis, conueniat malis?

¶ Sexto, utrum mali peccent dispensando sacramenta?

¶ Septimo, utrum angeli possint esse ministri sacramentorum?

¶ Octauo, utrum intentio ministri requiratur in sacramentis?

¶ Nono, utrum requiratur ibi recta fides: ita scilicet, quod infidelis non possit tradere sacramenta?

¶ Decimo, utrum requiratur ibi recta intentio?

ARTIC. I.

Utrum solus Deus operetur interior ad effectum sacramenti?

350
Inf. a. 5.
¶ 4. d. 5.
9. 2. 2. 2.
¶ 2.

AD primum sic proceditur. Videtur, quod non solus Deus, sed etiam minister interior operetur ad effectum sacramenti. Interior enim sacramenti effe-

Et effectus est, ut homo purgetur à peccatis, & illuminetur per gratiam. Sed ad ministros Ecclesiæ pertinet purgare, illuminare & perficere: ut patet per Dionys. * in 5. cap. cœl hierar. Ergo videtur, quod non solus Deus, sed etiam ministri Ecclesiæ interius operentur ad sacramenti effectum. *c. 5. 1. p. per tot.*

¶ 2 Præterea, In collatione sacramentorum quædam orationum suffragia proponuntur. Sed orationes iustorum sunt magis apud Deum exaudibiles, quam quorumcumque, secundum illud Ioan. 9. Si quis Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc Deus exaudit. Ergo videtur, quod maiorem effectum sacramenti consequatur ille, qui recipit ipsum à bono ministro. Sic ergo & minister aliquid operatur ad interiorem effectum, & non solus Deus.

¶ 3 Præterea, Dignior est homo, quam res inanimata. Sed res inanimata aliquid operatur ad interiorem effectum: nam aqua corpus tangit, & cor abluit, ut August. dicit super Ioan. * Ergo homo aliquid operatur ad interiorem effectum sacramenti, & non solus Deus. *Trac. 80. in 10 post med. 30.*

SE D contra est, quod dicitur Rom. 8. Deus est qui iustificat. Cum ergo interior effectus omnium sacramentorum sit iustificatio, videtur quod solus Deus operetur interiorem effectum sacramenti.

RESPONDEO dicendum, quod operari aliquem effectum, contingit dupliciter: vno modo per modum principalis agentis: alio modo per modum instrumenti. Primo igitur modo solus Deus operatur interiorem effectum sacramenti: tum quia solus Deus illabatur animæ, in qua sacramenti effectus existit, nõ autem potest aliquid immediatè operari, vbi non est. Tum quia gratia quæ est interior sacramenti effectus, est à solo Deo, ut in secunda parte dictum est *. Character etiam, qui est interior quorundam sacramentorum effectus, est virtus instrumentalis, quæ manat à principali agente, quod est Deus. Secundo autem modo homo potest operari *1. 2. 7. 112. 3. 1.*

¶ 3 ad

ad interiorem effectum sacramenti, in quantum operatur per modum ministri. Nam eadem ratio est ministri & instrumenti: vtriusque enim actio exterius adhibetur; sed sortitur effectum interiorem ex virtute principalis agentis, quod est Deus.

Ad primum ergo dicendum, quod purgatio, secundum quod attribuitur ministris Ecclesiæ, non est à peccato. Sed dicuntur diaconi purgare, in quantum vel immundos eijciunt à cœtu fidelium: vel eos facris admonitionibus disponunt ad sacramentorum receptionem. Similiter etiam sacerdotes illuminare dicuntur sacrum populum: non quidem gratiam infundendo, sed sacramenta gratiæ tradendo, vt patet per Dionys. ibidem*.

*loc. cit. in
arg. 1.*

Ad secundum dicendum, quod orationes quæ dicuntur in sacramentorum collatione, proponuntur Deo non ex parte singularis personæ, sed ex parte totius Ecclesiæ, cuius preces sunt apud Deum exaudibiles: secundum illud Matth. 18. Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quæcumque petierint, fiet illis à patre meo. Nihil tamen prohibet quin deuotio viri iusti, ad hoc aliquid operetur. Illud tamen quod est sacramenti effectus, non impetratur oratione Ecclesiæ vel ministri, sed ex merito passionis Christi, cuius virtus operatur in sacramentis, vt dictum est*. Vnde effectus sacramenti non datur melior per meliorem ministrum. Aliquid tamen annexum impetrari potest recipienti sacramentum, per deuotionem ministri: nec tamen minister illud operatur, sed impetrat operandum à Deo.

q. 62. a. 5

Ad tertium dicendum, quod res inanimata non operantur aliquid ad interiorem effectum, nisi instrumentaliter, vt dictum est*. Et similiter homines non operantur ad sacramentorum interiorem effectum, nisi per modum ministerij, vt dictum est*.

in cor. 2.

ibid.

Utrum sacramenta sint solum ex institutione diuina?

351

AD secundum sic proceditur. Videtur, quod sacramenta non sint solum ex institutione diuina. Ea enim quæ sunt diuinitus instituta, traduntur nobis in sacra Scriptura. Sed quædam aguntur in sacramentis, de quibus nulla fit mentio in sacra Scriptura; puta de chrismate, quo homines confirmantur: & de oleo, quo sacerdotes inunguntur; & de multis alijs tam verbis, quam factis, quibus utimur in sacramentis. Non ergo sacramenta sunt solum ex institutione diuina.

4.d. 3. q.
1. a. 2. q.
2 cor. &
d. 5. q. 1.
art. 1.

¶ 2 Præterea, Sacramenta sunt quedam signa. Res autem sensibiles naturaliter quædam significant, nec potest dici quod Deus quibusdam significationibus delectetur, & non alijs: quia ipse omnia quæ fecit approbat. Hoc autem proprium videtur esse demonum, ut quibusdam signis ad aliquid alliciantur. Dicit enim August. 21. de ciuit. Dei*, Illiciantur demones ad inhabitandum per creaturas, quas non ipsi, sed Deus condidit, delectabilibus pro suo diuersitate diuersis, non ut animalia cibis, sed ut spiritus signis. Non ergo videtur, quod sacramenta indigeant esse ex institutione diuina.

li. 21. c. 6.
parū ante med.
tom. 5.

¶ 3 Præterea, Apostoli vicem Dei gesserunt in terris: unde Apostolus dicit 2. ad Corinth 2 Nam & ego quod donauī, si quid donauī propter vos in persona Christi; id est ac si ipse Christus donasset. Sic ergo videtur, quod Apostoli & eorum successores possint noua sacramenta instituere.

SED contra est, quod ille instituit aliquid, qui dat ei robur & virtutem: sicut pater de institutoribus legum. Sed virtus sacramenti est à solo Deo, ut patet ex prædictis †. Ergo solus Deus potest instituere sacramentum.

art. præc.
& q. 62.
a. 1. & 5.
art. præc.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut ex supra dictis patet †) sacramenta instrumentaliter ope-

rantur ad spirituales effectus. Instrumentum autem habet virtutem à principali agente. Agens autem respectu sacramenti est duplex, scilicet instituens sacramentum, & vtens sacramento instituto, applicando scilicet ipsum ad inducendum effectum. Virtus autem sacramenti non potest esse ab eo, qui vtitur sacramento: quia non operatur nisi per modum ministerij. Vnde relinquitur, quòd virtus sacramenti sit ab eo, qui instituit sacramentum. Cum igitur virtus sacramenti sit à solo Deo, consequens est, quòd solus Deus sit sacramentorum institutor.

Ad primum ergo dicendum, quòd illa quæ aguntur in sacramentis per homines instituta, non sunt de necessitate sacramenti: sed ad quamdam solemnitatem, quæ adhibetur sacramentis, ad excitandam deuotionem & reuerentiam in his qui sacramenta suscipiunt. Ea verò quæ sunt de necessitate sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt, qui est Deus & homo. Et licet non sint omnia tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiari Apostolorum traditione: sicut Apostolus dicit 1. ad Corin. 11. Cætera cum venero, disponam.

*lib. 1. de
sacram.*

p. 9. c. 2.

Ad secundum dicendum, quòd res sensibiles aptitudinem quamdam habent ad significandum spirituales effectus ex sui natura: sed ista aptitudo determinatur ad specialem significationem ex institutione diuina. Et hoc est quod Hugo * de sancto Victore dicit, quòd sacramentum ex institutione significat. Prælegit tamen Deus quasdam res alijs ad significationes sacramentales, non quia ad eas contrahatur eius affectus, sed vt sit conuenientior significatio.

Ad tertium dicendum, quòd Apostoli & eorum successores, sunt vicarij Dei, quantum ad regimen Ecclesiæ constitutæ per fidem & fidei sacramenta. Vnde sicut non licet eis constituere aliam Ecclesiam, ita non licet eis tradere aliam fidem, neque instituire alia sacramenta: sed per sacramenta, quæ
de

de latere Christi pendentis in cruce fluxerunt, dicitur esse fabricata Ecclesia Christi.

ARTIC. III.

Utrum Christus, secundum quod homo habuerit potestatem operandi interiorum effectum sacramentorum?

AD tertium sic proceditur. Videtur, quod Christus secundum quod homo, habuerit potestatem operandi interiorum effectum sacramentorum. Dicit enim Ioannes Baptista, ut habetur Ioan. 1. Qui me misit baptizare in aqua, ille mihi dixit, Super quem videris Spiritum descendentem, & manentem super eum, hic est qui baptizat in Spiritu sancto. Sed baptizare in Spiritu sancto est interiorum gratiam Spiritus sancti conferre: Spiritus sanctus autem descendit super Christum in quantum homo, non in quantum Deus: quia sic ipse dat Spiritum sanctum. Ergo videtur, quod Christus secundum quod homo, habuerit potestatem, interiorum effectum sacramentorum causandi.

¶ 2 Præterea, Matth. 9 Dominus dicit, Sciat quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata. Sed remissio peccatorum est interiorum effectus sacramenti. Ergo videtur, quod Christus, secundum quod homo, interiorum effectum sacramentorum opere ut.

¶ 3 Præterea, Institutio sacramentorum pertinet ad eum, qui tanquam principale agens operatur ad interiorum sacramenti effectum. Manifestum est autem, quod Christus sacramenta instituit. Ergo ipse est qui interiorum operatur sacramentorum effectum.

¶ 4 Præterea, Nullus potest sine sacramento effectum sacramenti conferre, nisi propria virtute, sacramenti effectum operetur. Sed Christus sine sacramento contulit sacramenti effectum: ut patet in Magdalena, cui dixit, Dimittuntur tibi peccata. Ergo videtur, quod Christus secundum quod homo, ope-

352

*Inf ar 4.
sor. 4.
di. 5. q. 1.
a 1. q. 1.
2. art. 2.
q. 2.*

operetur interiorum sacramenti effectum.

¶ 5 Præterea, illud in cuius virtute sacramentum operatur, est principale agens ad interiorum effectum. Sed sacramenta habent virtutem ex passione Christi, & inuocatione nominis eius: secundum illud 1. ad Cor. 1. Numquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Ergo Christus in quantum homo, operatur interiorum effectum sacramenti.

Habetur

1. q. 1. ca.

Multi se-

culariū:

a me. il-

lius.

Simile

bis Aug.

li. 3. cot.

Donat. c.

10. a me.

10. 7.

q. 48. &

49.

q. 13. ar.

2. & 3.

ar. 1. hu-

ius q.

SED contra est, quod Aug. * dicit, quod in sacramentis diuina virtus secretius operatur salutem. Diuina autem virtus est Christi, secundum quod est Deus, non autem secundum quod est homo. Ergo Christus non operatur interiorum sacramenti effectum, secundum quod est homo, sed secundum quod est Deus.

RESPONDEO dicendum, quod interiorum sacramentorum effectum operatur Christus, & secundum quod est Deus, & secundum quod est homo: aliter tamen & aliter. Nam secundum quod est Deus, operatur in sacramentis per auctoritatem: secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus sacramentorum meritorie, & efficienter, sed instrumentaliter. Dicitur enim * quod passio Christi, quæ competit ei secundum humanam naturam, causa est nostræ iustificationis, & meritorie & efficienter, non quidem per modum principalis agentis, siue per auctoritatem: sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum diuinitatis eius: ut supra dictum est *. Sed tamen quia est instrumentum coniunctum diuinitati in persona, habet quamdam principalitatem, & causalitatem respectu instrumentorum extrinsecorum, qui sunt ministri Ecclesiæ, ut ex supradictis patet †. Et ideo sicut Christus in quantum Deus, habet potestatem auctoritatis in sacramentis: ita in quantum homo, habet potestatem ministerij principalis, siue potestatem excellentiæ. Quæ quidem consistit in quatuor. Pri-

mo quidem in hoc, quod meritum, & virtus passionis eius operatur in sacramentis, ut supra dictum est*. Et quia virtus passionis copulatur nobis per fidem (secundum illud Roman. 3. Quem proposuit Deus propitiatorem per fidem in sanguine ipsius) quam fidem per inuocationem nominis Christi protestamur: ideo secundo ad potestatem excellentiam, quam Christus habet in sacramentis, pertinet quod in eius nomine sacramenta sanctificantur. Et quia ex eius institutione sacramenta virtutem obtinent, inde est quod tertio ad excellentiam potestatis Christi pertinet, quod ipse qui dedit virtutem sacramentis, potuit instituere sacramenta. Et quia causa non dependet ab effectu, sed potius e conuerso: ideo quarto ad excellentiam potestatis Christi pertinet, quod ipse potuit effectum sacramentorum sine exteriori sacramento conferre.

q. 62. a. 9.

Et per hoc patet responsio ad obiecta. Vtraque enim pars obiectionum, secundum aliquid vera est: ut dictum est †.

ARTIC. IV.

in cor. a.

Vtrum Christus potestatem suam, quam habuit in sacramentis, potuerit ministris communicare?

AD quartum sic proceditur. Videtur, quod Christus potestatem suam, quam habuit in sacramentis, non potuerit ministris communicare. Ut enim argumentatur Aug.* contra Max. Si potuit & non voluit, inuidus fuit. Sed inuidia longe fuit à Christo, in quo fuit summa plenitudo charitatis. Ergo cum Christus non communicauerit suam potestatem ministris, videtur quod non potuerit communicare.

353
4. d. 5. q.
1. a. 2. c.
ar. 3. q. 1.
c. 2.
* li 3. c. 7.
ad fi. 1. 6.

¶ 2 Præterea, Super illud Ioan. 14. Maiora horum faciet, dicit August. † Prorsus maius hoc esse dixerim, scilicet ut ex impio iustus fiat, quam creare cælum & terram. Sed Christus non potuit communicare discipulis*, quod crearent cælum, & terram. Ergo neque quod iustificarent impium. Cum igitur iustificatio impij fiat per potestatem Christi, quam ha-

tra 72. 7
Ioan post
me. to 9.
* Alias,
ministris

habet in sacramentis, videtur quòd potestatem suam, quam in sacramentis habuit, non potuerit ministris communicare.

¶ 3 Præterea, Christo, in quantum est caput Ecclesie, competit vt ab ipso gratia deriuetur ad alios: secundum illud Io. 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Sed hoc non fuit alijs communicabile: quia sic Ecclesia esset monstruosa, multa capita habens. Ergo videtur, quòd Christus potestatem suam non potuerit ministris communicare.

SED contra est, quòd super illud Ioann. 1. Ego nesciebam eum, dicit August. * quòd non nouerat potestatem baptismi, ipsum Dominum habiturum, & sibi retenturum. Hoc autem non ignorasset Ioannes, si talis potestas communicabilis non esset. Potuit ergo suam potestatem Christus ministris communicare.

RESPONDEO dicendum, quòd sicut dictum est †, Christus in sacramentis habuit duplicem potestatem. Vnam auctoritatis, quæ competit ei secundum quod Deus; & talis potestas nulli creaturæ potuit communicari, sicut nec diuina essentia. Aliam potestatem habuit excellentiæ, quæ competit ei secundum quod homo: & talem potestatem potuit ministris communicare, dando scilicet eis tantam gratiæ plenitudinem, vt eorum meritum operaretur ad sacramentorum effectus, vt ad inuocationem nominum ipsorum, sanctificarentur sacramenta, & vt ipsi possent sacramenta instituere, & sine ritu sacramentorum, effectum sacramentorum conferre solo imperio. Potest enim instrumentum coniunctum quanto fuerit fortius, tanto magis virtutem suam instrumento separato tribuere, sicut manus baculo.

Ad primum ergo dicendum, quòd Christus non ex inuidia prætermisit potestatem excellentiæ, Ecclesie ministris communicare: sed propter fidelium utilitatem, ne in homine spem ponerent, & ne essent diuersa sacramenta. Ex quibus diuisio in Ecclesia
ori-

trac. 5 in
euangel.
Ioan. nō
multum
ante me.
20. 9.

ar. præt.

oriretur : sicut apud illos, qui dicebant, Ego sum Pauli, ego autem Apollo, ego verò Cephæ: vt dicitur 1. ad Cor. 1.

Ad secundum dicendum, quòd obiectio illa procedit de potestate auctoritatis, quæ conuenit Christo secundum quod est Deus: licet & potestas excellentiæ possit auctoritas nominari, per comparisonem ad alios ministros. Vnde super illud 1. ad Corint. 1. Diuisus est Christus, dicit glo. † quòd potuit eis dare auctoritatem baptizandi, quibus contulit ministerium.

gl. or. ibi.

Ad tertium dicendum, quòd ad hoc inconueniens euitandum, ne scilicet multa capita in Ecclesia essent, Christus noluit potestatem suæ excellentiæ ministris communicare. Si tamen communicasset, ipse esset caput principaliter, alij verò secundario.

ARTIC. V.

Vtrum per malos ministros sacramenta conferri possint?

354

AD quintum sic proceditur. Videtur, quòd per malos ministros sacramenta conferri non possint. Sacramenta enim nouæ legis, ordinantur ad emundationem culpæ, & collationem gratiæ. Sed mali, cum sint immundi, non possunt alios à peccato mundare (secundum illud Eccl. 34. Ab immundo quis mundabitur?) & etiam cum gratiam non habeant, non videtur quòd gratiam conferre possint: quia nullus dat quod non habet. Non ergo videtur, quòd per malos sacramenta conferri possint.

Inj. a. 9.
cor. 4.
di. 5. q. 2.
ar. 2. q.
d. 7. q. 3.
a. 1. q. 1. 2
q. 3. a. 3.
q. 5. ad 2.
q. 4. cõt.
c. 76.

¶ 2 Præterea, Tota virtus sacramentorum derivatur à Christo: vt dictum est †. Sed mali sunt præcisi à Christo: quia non habent charitatem, per quæ membra capiti vniuntur: secundum illud 1. Ioan. 4. Qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Ergo videtur, quòd per malos sacramenta conferri non possint.

ar. 3. hu-
ius q.

¶ 3 Præterea, Si desit aliquid horum, quæ debitum est esse in sacramentis, non perficitur sacramen-

mentum : sicut si desit debita forma, vel debita materia . Sed debitus minister sacramenti est ille , qui caret macula peccati: secundum illud Leuit. 21. Homo de semine tuo per familias , qui habuerit maculam, non offeret panes Deo suo, nec accedet ad ministerium eius. Ergo videtur, quòd si minister sit malus, nihil efficiatur in sacramento .

trac. 5, in SED contra est, quod August. dicit * super illud
Ioan. 1. cir. Ioann. 1. Super quem videris Spiritum, &c. Quid in
me. 10. 9. Christo non nouerat Ioannes ? potestatem baptisimi, ipsum Dominum habiturum & sibi retenturum, sed ministerium plane transiturum in bonos, & malos . Quid tibi facit malus minister, vbi bonus est dominus ?

a. 1. q. 3 RESPONDEO dicendum, quòd sicut dictum est *huius q.* ministri Ecclesiæ instrumentaliter operantur in sacramentis, eo quòd quodammodo eadem ratio est ministri, & instrumenti. Sicut autem supra dictum est *, instrumentum non agit secundum propriam formam aut virtutem, sed secundum virtutem eius, à quo mouetur . Et ideo accidit instrumento in quantum est instrumentum, qualemcumque formam, vel virtutem habeat, præter id quod exigitur ad rationem instrumenti, sicut quod corpus medici (quod est instrumentum animæ habentis artem) sit sanum vel infirmum: & sicut quod fistula per quam transit aqua, sit argentea, vel plumbea . Vnde ministri Ecclesiæ possunt sacramenta conferre, etiam si sint mali.

Ad primum ergo dicendum, quòd ministri Ecclesiæ neque à peccatis mundant homines ad sacramenta accedentes, neque gratiam conferunt sua virtute : sed hoc facit Christus sua potestate per eos, sicut per quadam instrumenta. Et ideo effectus consequitur, in suscipientibus sacramenta, non secundum similitudinem ministrorum, sed secundum configurationem ad Christum.

Ad secundum dicendum, quòd per charitatem membra Christi vniuntur suo capiti, vt ab eo vitam reci-

reci-

recipiant: quia, vt dicitur primæ Ioan. 2. Qui non diligit, manet in morte. Poteft autem aliquis operari per instrumentum carens vita, & à se separatum, quantum ad corporis vnionem, dummodo fit coniunctum per quamdam motionem: aliter enim operatur artifex per manum, & aliter per securim. Sic igitur Christus operatur in sacramentis, & per bonos, tamquam per membra viuentia, & per malos, tamquam per instrumenta carentia vita.

Ad tertium dicendum, quòd aliquid est debitum esse in sacramento dupliciter. Vno modo sicut existens de necessitate sacramenti, quod quidem si desit, non perficitur sacramentum: sicut si desit debita forma, vel debita materia. Alio modo est aliquid debitum esse in sacramento secundum quamdam decentiam: & hoc modo debitum est, vt ministri sacramentorum sint boni.

ARTIC. VI.

Vtrum mali ministrantes sacramenta, peccent? 355

AD sextum sic proceditur. Videtur, quòd mali ministrantes sacramenta, non peccent. Sicut enim ministratur Deo in sacramentis, ita per opera charitatis. Vnde dicitur Heb. ult. Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Sed mali non peccant si ministrent Deo in operibus charitatis, quinimò hoc est eis consulendum: secundum illud Daniel. 4. Consilium meum tibi placeat, peccata tua elemosynis redime. Ergo videtur, quòd mali non peccent sacramenta ministrando.

4. di. 5. q.
2. a. 2. q.
4 cor. &
di. 19. q.
2. art. 2.
co. & di.
24. q. 1.
a. 2. q. 1.
& a. 3. q.
1. & 5.

¶ 2 Præterea, Quicumque communicat alicui in peccato, etiam ipse est reus peccati, secundum illud Roman. 1. Digni sunt morte, non solum qui peccata faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus. Sed si mali ministri peccent, sacramenta ministrando, illi qui ab eis sacramenta recipiunt, eis in peccato communicant. Ergo etiam ipsi peccarent: quod videtur inconueniens.

¶ 3 Præ-

¶ 3 Præterea. Nullus videtur esse perplexus: quia sic homo cogereetur desperare, quasi non potens peccatum euadere. Sed si mali peccarent, sacramenta tradendo, essent perplexi: quia etiam quandoque peccarent, si sacramenta non traderent: puta, cum eis ex officio incumbit necessitas (dicitur enim 1. Corin. 9. Væ mihi si non euangelizauero, necessitas enim mihi incumbit.) quandoque etiam propter periculum: sicut si puer in periculo mortis existens, offeratur alicui peccatori baptizandus. Ergo videtur, quod mali non peccent, sacramenta ministrando.

*declinan
do ad f.
* est ep.
8. q. 1. ip.
debra.
trudit hi
sior parū
ante me.*

SED contra est, quod Dion. dicit 1. cap. eccl. Hierarch. ¶ quod malis non est fas nec tangere symbola, id est sacramentalia signa. Et in epistola ad Demophylum * dicit, Talis, scilicet peccator, audax videtur, sacerdotalibus manum apponens: & non timet neque verecundatur, diuina præter diuinitatem exequens, & Deum putans ignorare quæ ipse in semetipso cognouit, & decipere existimat falso nomine Patrem ab ipso appellatum, & audet immundas infamias (non dicam orationes) super diuina signa Christiformiter enuntiare.

*† c. 2. &
6. haberi
potest. &
li. 3. c. 7.
10. 5.
* a præc.
ad 3.*

RESPONDEO dicendum, quod aliquis in agendo peccat ex hoc quod operatur non secundum, quod oportet, vt patet per Philosophum in lib. 2. ¶ ethic. Dicitur est * autem conueniens esse, vt sacramentorum ministri sint iusti: quia ministri debent Domino conformari, secundum illud Leuit. 19. Sancti eritis, quoniam ego sanctus sum: & Ecclesiastici 10. Secundum iudicem populi, sic & ministri eius. Et ideo non est dubium, quin mali exhibentes se ministros Dei, & Ecclesiæ in dispensatione sacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreuerentiam Dei, & contaminationem sacramentorum, quantum est ex parte ipsius peccatoris (licet sacramenta secundum seipsa incontaminabilia sint) consequens est, quod tale peccatum ex genere suo sit mortale.

Ad

Ad primum ergo dicendum, quod opera charitatis non sunt aliqua consecratione sanctificata, sed ipsa pertinent ad iustitiæ sanctitatem, sicut quædam iustitiæ partes: & ideo homo qui se exhibet Deo ministrum in operibus charitatis, si sit iustus, amplius sanctificatur: si vero sit peccator, per hoc ad sanctitatem disponitur. Sed sacramenta in seipsis sanctificationem quandam habent per mysticam consecrationem: & ideo præexigitur in ministro sanctitas iustitiæ, ut congruat suo ministerio. Et ideo incongrue agit & peccat, si in peccato existens ad tale ministerium accedat.

Ad secundum dicendum, quod ille qui ad sacramenta accedit, suscipit sacramenta a ministro Ecclesiæ, non in quantum est talis persona, sed in quantum est minister Ecclesiæ. Et ideo quamdiu ab Ecclesia toleratur in ministerio, ille qui ab eo suscipit sacramentum, non communicat peccato eius: sed communicat Ecclesiæ, quæ eum tanquam ministrum exhibet. Si vero ab Ecclesia non toleratur (puta, cum degradatur, vel excommunicatur, vel suspenditur) peccat qui ab eo accipit sacramentum; quia, communicat peccato ipsius.

Ad tertium dicendum, quod ille qui est in peccato mortali, non est perplexus simpliciter, si ex officio ei incumbat sacramenta dispensare: quia potest pœnitere de peccato, & licite ministrare. Non est autem inconueniens, quod sit perplexus, supposito quodam, scilicet quod velit remanere in peccato. In articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando, in casu in quo etiam posset laicus baptizare: sic enim patet, quod non exhiberet se ministrum Ecclesiæ, sed subueniret necessitatem patienti. Secus est autem in alijs sacramentis, quæ non sunt tantæ necessitatis, sicut baptismus: ut infra patebit.*

967. 2. 3
64.

356
4. d. 5. q. 2
ar. 3.*Virum angeli possint sacramenta ministrare?*c. 9. cœl.
hie parū
ante me.

AD septimum sic proceditur. Videtur, quod angeli possint sacramenta ministrare. Quicquid enim potest minister inferior, potest & superior: sicut quicquid potest diaconus, potest sacerdos: sed non conuertitur. Sed angeli sunt superiores ministri in ordine hierarchico, quam etiam quicumque homines: ut patet per Dionysium in lib. cœl. hier. * Ergo cum homines possint ministrare in sacramentis, videtur quod multo magis angeli.

q. prœc.
ar. 5.

¶ 2 Præterea, Homines sancti assimilantur angelis in cœlo: ut dicitur Mat. h. 22. Sed aliqui sancti in cœlo existentes, possent ministrare in sacramentis: quia character sacramentalis est indelebilis, ut dictum est †. Ergo videtur, quod etiam angeli possint in sacramentis ministrare.

q. 8. ar. 7.

¶ 3 Præterea, Sicut supra dictum est *, diabolus est caput malorum, & mali sunt membra eius. Sed per malos possunt ministrari sacramenta. Ergo videtur, quod etiam per demones.

SED contra est, quod dicitur Heb. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his, quæ sunt ad Deum. Sed angeli boni vel mali, non sunt ex hominibus. Ergo ipsi non constituuntur ministri in his quæ sunt ad Deum, id est, in sacramentis.

q. prœf. a.
3.

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est *) tota virtus sacramentorum à passione Christi derivatur, quæ est Christi, secundum quod est homo, cui in natura conformantur homines, non autem angeli; sed potius secundum passionem dicitur modico ab angelis minoratus: ut patet Hebr. 2. Et ideo ad homines pertinet dispensare sacramenta, & in eis ministrare: non autem ad angelos. Sciendum tamen, quod sicut Deus virtutem suam non alligavit sacramentis, quin possit sine sacramentis effectum sacramentorum conferre: ita etiam virtutem suam

non alligavit ecclesiæ ministris, quin etiam angelis possit virtutem tribuere ministrandi in sacramentis. Et quia boni angeli sunt nuntij veritatis, si aliquod sacramentale ministerium à bonis angelis perficeretur, esset ratum habendum: quia deberet constare hoc fieri voluntate diuina: sicut quadam tēpla dicuntur angelico ministerio cōsecrata. Si verò demone, qui sunt spiritus mendacij, aliquod sacramentale ministerium exhiberent, non esset ratum habendum.

Ad primum ergo dicendum, quòd illud quòd faciunt homines inferiori modo, scilicet per sensibilia sacramenta, quæ sunt proportionata naturæ ipsorum, faciunt angeli tamquam superiores ministri, superiori modo, scilicet inuisibiliter purgando, illuminando, & perficiendo.

Ad secundum dicendum, quòd sancti, qui sunt in cœlo, sunt similes angelis quantum ad participationem gloriæ, non autem quantum ad conditionē naturæ, & per consequens neque quantum ad sacramenta.

Ad tertium dicendum, quòd mali homines non habent, quòd possint ministrare in sacramentis, ex hoc, quòd per malitiam sunt membra diaboli. Et ideo non sequitur, quòd diabolus, qui est eorum caput, magis hoc possit.

ARTIC. VIII.

Utrum intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti?

Ad octauum sic proceditur. Videtur, quod intentio ministri non requiratur ad perfectionem sacramenti. Minister enim in sacramento instrumentaliter operatur. Sed actio non perficitur secundum intentionem instrumenti, sed secundum intentionem principalis agentis. Ergo intentio ministri non requiritur ad perfectionem sacramenti.

¶ 2 Præterea, Non potest homini esse nota intentio alterius. Si igitur intentio ministri requiratur ad perfectionem sacramenti, nõ posset homini ad sacramentum accedenti esse notum, quòd sacramentum

¶ 2 susce-

357
 sup. q. 60
 a. 8. c. Et
 4. d. 6. q. 1
 a. 2. q. 1.
 et d. 7. q.
 1. ad 3. e3
 d. 8. q. 2.
 a. 4. q. 3.
 ad 1. 6
 d. 30. q. 1
 a. 3. ad 3

fufcepiffet. Et ita non poffet habere certitudinem salutis, præcipue cum quædam sacramenta fint de neceffitate salutis, vt infra dicitur *.

7.65. a 3
c 4.

¶ 3 Præterea, Intentio hominis non poteft effe ad id, circa quod non eft attentus. Sed aliquando illi, qui in sacramentis miniftrant, non attendunt ad ea quæ dicunt vel faciunt, alia cogitantes. Ergo fecundum hoc non perficeretur sacramentum, propter intentionis defectum.

S E D contra eft, quòd ea quæ funt præter intentionem, funt cafualia. Quòd non eft dicendum de operatione sacramentorum. Ergo sacramenta requirunt intentionem miniftri.

R E S P O N D E O dicendum, quòd quando aliquid fe habet ad multa, oportet quòd per aliquid determinetur ad vnum, fi illud effici debeat. Ea vero, quæ in sacramentis aguntur, poffunt diuerfimode agi: ficut ablutio aquæ, quæ fit in baptifmo; poteft ordinari & ad mundiciam corporalem, & ad fanitatem corporalem, & ad ludum, & ad multa alia huiusmodi. Et ideo oportet quòd determinetur ad vnum, id eft, ad sacramentalem effectum per intentionem abluentis. Et hæc intentio exprimitur per verba, quæ in sacramentis dicuntur, puta cum dicit, Ego te baptizo in nomine patris, &c.

Ad primum ergo dicendum, quòd instrumentum inanimatum non habet aliquam intentionem refpectu effectus: fed loco intentionis eft motus, quo mouetur à principali agente. Sed instrumentum animatum (ficut eft minifter) non folum mouetur, fed etiã quodammodo mouet feipfum, in quantum fua voluntate mouet membra ad operandum. Et ideo requiritur eius intentio, qua fe fubiiciat principali agenti: vt fcilicet intendat facere quòd facit Chriftus & ecclefia.

Ad fecundum dicendum, quòd circa hoc eft duplex opinio. Quidam enim dicunt, quòd requiritur mentalis intentio in miniftro: quæ fi deeft, non perficitur

aitur sacramentum: sed hunc defectum in pueris (qui non habent intentionem accedendi ad sacramentum) supplet Christus, qui interius baptizat: in adultis autem, qui intendunt sacramentum suscipere, supplet illum defectum fides & deuotio. Sed hoc satis posset dici quantum ad vltimum effectum, qui est iustificatio à peccatis: sed quantum ad effectum, qui est res & sacramentum, scilicet quantum ad characterem, non videtur, quòd per deuotionem accedentis possit suppleri: quia character numquam imprimitur nisi per sacramentum. Et ideo alij melius dicunt, quòd minister sacramenti agit in persona totius ecclesie, cuius est minister. In verbis autem quæ profert, exprimitur intentio ecclesie, quæ sufficit ad perfectionem sacramenti, nisi contrarium exterius exprimat ex parte ministri vel recipientis sacramentum.

Ad tertium dicendum, quòd licet ille, qui aliud cogitat, non habeat actualem intentionem, habet tamen intentionem habituales, quæ sufficit ad perfectionem sacramenti: puta, cum sacerdos accedens ad baptizandum, intendit facere circa baptizandum quod facit ecclesia. Vnde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio eius ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis, perficitur sacramentum. Quamuis studiose curare debeat sacramenti minister, vt etiam actualem intentionem adhibeat. Sed hoc non est totaliter positum in hominis potestate: quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare: secundum illud Psal. 39. Cor meum dereliquit me.

ARTIC. IX.

Virum fides ministri sit de necessitate sacramenti?

AD nonum sic proceditur. Videtur, quòd fides ministri sit de necessitate sacramenti. Sicut enim dictum est *, intentio ministri est necessaria ad sacramenti perfectionem. Sed fides intentionem dirigit: vt August. † dicit contra Iulianum. Ergo si de-

F 3 sit

358

4. d. 6. q.

1. a. 3. q.

2. a. præc.

Id habet

Aug. in

præf. Ps.

31 nō lon-

ge ante

me. to. 8.

fit vera fides in ministro, non perficitur sacramentum.

*l. 1. epist.
ep. 12. nō
remote à
fi. incipit:
Cū simul
in cocilio.
† Leo in
epist. 75.
quæ inci.
Litteras
clemētia
tua à me.*

¶ 2 Præterea, Si minister ecclesiæ veram fidem non habeat, videtur esse hæreticus. Sed hæretici, ut videtur, non possunt sacramenta conferre: dicit enim Cyprianus in epistola contra hæreticos *, Omnia quæcumque faciunt hæretici, carnalia sunt & inania, & falsa, ita ut nihil eorum quæ illi gesserint, à nobis probari debeat. & Leo Papa dicit in epistola ad Leonem Augustum, Manifestum est per crudelissimam & insanissimam vesaniam, in Alexandrina fede omne cœlestium sacramentorum lumen extinctum. Intercepta est sacrificij oblatio, defecit chrisimatis sanctificatio, & partidalibus manibus impiorum, omnia se subtraxere mysteria. Ergo vera fides ministri est de necessitate sacramenti.

¶ 3 Præterea, illi qui non habent veram fidem, videntur esse per excommunicationem ab ecclesia separati: dicitur enim in secunda Canonica Ioann. Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non adfert, nolite eum recipere in domum, nec Aue dixeritis ei: & ad Titum 3. Hæreticum hominem post primam & secundam correctionem deuita. Sed excommunicatus non videtur posse conferre ecclesiæ sacramentum, cum ab ecclesia sit separatus, ad cuius ministerium pertinet sacramentorum dispensatio. Ergo videtur, quod vera fides ministri sit de necessitate sacramenti.

*l. 1. c. 47.
cir. fi. t. 7.*

SED contra est, quod August. * dicit contra Petilianum Donatist. Memento, sacramentis Dei nihil obesse mores malorum hominum, quod illa vel non sint, vel minus sancta sint.

*ar. 5. hu-
ius q. 6.
q. 62. a. 1
¶ 2.*

RESPONDEO dicendum, quod (sicut supra dictum est *) quia minister in sacramentis instrumentaliter operatur, non agit in virtute propria, sed in virtute Christi. Sicut autem pertinet ad propriam virtutem hominis charitas, ita & fides. Unde sicut non requiritur ad perfectionem sacramenti, quod minister sit in charitate, sed possunt etiã peccatores sa-

era-

ramenta conferre, ut supra dictum est *: ita nõ requiritur ad perfectionem sacramenti fides eius: sed infidelis potest verum sacramentum præbere, dummodo cætera adsint, quæ sunt de necessitate sacramenti.

*a. 5. c. 6
huius q.*

Ad primum ergo dicendum, quod potest contingere, quod aliquis patiatur defectum fidei circa aliquid, & non circa veritatem sacramenti, quod exhibet: puta, si aliquis credat iuramentum esse in omni casu illicitum; & tamen credat baptismum efficaciam habere ad salutem: & sic talis infidelitas non impedit intentionem conferendi sacramentum. Si vero patiatur fidei defectum circa ipsum sacramentum, quod exhibet, licet credat per id quod agitur exterius, nullum sequi internam effectum, non tamen ignorat, quod ecclesia catholica intendit per huiusmodi quæ exterius aguntur, præbere sacramentum. Unde non obstante infidelitate, potest intendere facere id quod facit ecclesia, licet æstimet id nihil esse. Et talis intentio sufficit ad sacramentum: quia sicut supra dictum est *, minister sacramenti agit in persona totius ecclesie, ex cuius fide suppletur id quod deest fidei ministri.

ar 8. huius q.

Ad secundum dicendum, quod hæreticorum quidam in collatione sacramentorum, formam ecclesie nõ servant: & tales neque sacramentum conferunt, neque rem sacramenti. Quidam vero servant ecclesie formam, & tales conferunt quidem sacramentum, sed non conferunt rem sacramenti. Et hoc dico, si sunt manifeste ab ecclesia præcisi: quia ex hoc ipso, quod aliquis accipit sacramenta ab eis, peccat: & per hoc impeditur, ne effectum sacramenti consequatur. Unde Aug. * dicit in lib. de fid. ad Pet. Firmissime tene, & nullatenus dubites, extra ecclesiam baptizatis, si ad ecclesiam non redierint, baptismum cumulari perniciem. Et per hunc modum dicit Leo Papa †, in sede Alexandrina omne sacramentorum lumen esse extinctum, scilicet quantum ad rem sacramenti, nõ autem quantum ad ipsum sacramentum. Cypr. * autem nullo modo sacramentum conferre hæreticos posse

c. 36. usque ad me. 10. 3.

epi. 75. ad me illius ep. ult. li. 1. epist.

ex epi. 48
ante fin.
habetur
to. 2. Ex-
pressius
l. 1. cont.
Donatist.
c. 18. l. 7.
et in fi. l.
2. contra
Cresc. l. 7
q. 1. 2. a.
5.

credebat: sed in hoc eius sententia non teneretur. Vnde August. † dicit, Martyrem Cyprianum, qui apud hæreticos, vel schismaticos datum baptismum volebat cognoscere, tan a merita vique ad triumphum, martyrij secuta sunt, vt charitatis, qua excellebat, luce, obumbratio illa fugaretur; & si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur.

Ad tertium dicendum, quod potestas ministrandi sacramenta, perinet ad spiritualem characterem, qui indelebilis est, vt ex supradictis patet*. Et ideo per hoc, quod aliquis ab ecclesia suspenditur vel excommunicatur, vel etiam degradatur, non amittit potestatem conferendi sacramentum, sed licentiam vt eâi hac potestate. Et ideo sacramentum quidem confert, sed tamen peccat conferendo: & similiter ille qui ab eo accipit sacramentum. Et sic non percipit rem sacramenti, nisi forte per ignorantiam excusetur.

ARTIC. X.

Vtrum intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti?

339
inf q. 74.
a. 2. ad 2.
Et 4. d. 6.
q. 1. ar. 2.
q. 2. et d.
11. q. 2. a.
1 q. 2. ad
1. et d. 10
q. 1. ar. 3.
ad 3.
* a. 8. &
9.

AD decimum sic proceditur. Videtur, quod intentio recta ministri requiratur ad perfectionem sacramenti. Intentio enim ministri, debet conformari intentioni ecclesie, vt ex dictis patet*. Sed intentio ecclesie semper est recta. Ergo de necessitate ad sacramenti perfectionem requiritur intentio recta ministri.

¶ 2 Præterea, Peruersa intentio deterior esse videtur, quàm intentio iocosa. Sed intentio iocosa tollit sacramentum: puta, si aliquis non serio, sed ludò aliquem baptizaret. Ergo multo magis peruersa intentio aufert sacramentum: puta, si aliquis aliquem baptizaret, vt postmodum eum occideret.

¶ 2 Præterea, Peruersa intentio facit totum opus vitiosum: secundum illud Luc. 12. Si oculus tuus fuerit nequam, totum corpus tuum tenebrosus erit. Sed sacramenta Christi nõ possunt inquinari per malos homines:

mines; sicut Aug. dicit contra Petil * Ergo videtur, quod si sit peruersa intentio ministri, non sit ibi verum sacramentum.

SED contra est, quod peruersa intentio pertinet ad malitiam ministri. Sed malitia ministri non tollit sacramentum. Ergo nec peruersa intentio.

RESPONDEO dicendum, quod intentio ministri potest perverti dupliciter. Vno modo respectu ipsius sacramenti: puta, cum aliquis non intendit sacramentum conferre, sed derisorie aliquid agere. Et talis peruersitas tollit veritatem sacramenti, præcipue quando suam intentionem exterius manifestat. Alio modo potest perverti intentio ministri quantum ad id, quod sequitur sacramentum: puta si sacerdos intendat aliquam fœminam baptizare, vt abatur ea: vel si intendat conficere corpus Christi, vt eo ad veneficia vtatur. Et quia prius non dependet à posteriori, inde est, quod talis intentionis peruersitas veritatem sacramenti non tollit, sed ipse minister ex tali intentione grauitèr peccat.

Ad primum ergo dicendum, quod Ecclesiæ intentio recta est, & quantum ad sacramenti perfectionem, & quantum ad sacramenti vsum: sed prima rectitudo perficit sacramentum, secunda operatur ad meritum. Et ideo minister qui conformat intentionem suam Ecclesiæ quantum ad primam rectitudinè, non autem quantum ad secundam, perficit quidem sacramentum, sed non est sibi ad meritum.

Ad secundum dicendum, quod intentio ludicra vel iocosa excludit primam rectitudinem intentionis, per quam perficitur sacramentum: & ideo non est similis ratio.

Ad tertium dicendū, quod peruersa intentio pervertit opus intendentis, non autem opus alterius. Et ideo ex peruersa intentione ministri pervertitur id quod agit in sacramentis, in quantum est opus eius, nō in quantum est opus Christi, cuius est minister. Et est simile, si minister alicuius hominis, praua-

*id tractat
l. 1. con.
Petil per
8. vel 9.
c. et li. 3.
con Cres.
c. 5. 6. 7.
7. 10. 7.*

inten-

intentione deferret pauperibus eleemosynam, quam dominus recta intentione mandaret.

QVÆST. LXV.

De numero sacramentorum, in quatuor articulos diuisa.

D Einde considerandum est de numero sacramentorum.

¶ Et circa hoc quaruntur quatuor.

¶ Primo, utrum sint septem sacramenta?

¶ Secundo, de ordine eorum ad inuicem.

¶ Tertio, de comparatione eorum.

¶ Quarto, utrum omnia sint de necessitate salutis?

ARTIC. I.

Utrum debeant esse septem sacramenta Ecclesia?

Ad primum sic proceditur. Videtur, quod non debeant esse septem sacramenta. Sacramenta enim efficaciam habent ex virtute diuina, & ex virtute passionis Christi. Sed vna est virtus diuina, & vna Christi passio: vna enim oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos, ut dicitur Hebr. 10. Ergo non debuit esse nisi vnum sacramentum.

¶ 2 Præterea, Sacramentum ordinatur contra defectum peccati. Hic autem est duplex, scilicet pena & culpa. Ergo sufficeret esse duo sacramenta.

¶ 3 Præterea, Sacramenta pertinent ad actiones ecclesiasticæ hierarchiæ, ut per Dionys. ¶ patet. Sed sicut ipse dicit, tres sunt actiones hierarchicæ, scilicet purgatio, illuminatio, & perfectio. Ergo non debent esse nisi tria sacramenta.

¶ 4 Præterea, Aug.* dicit 19. contra Faustum, Sacramenta nouæ legis sunt numero pauciora, quam sacramenta veteris legis. Sed in veteri lege non erat aliquod sacramentum, quod responderet confirmationi, & extremæ vñctioni. Ergo neque hæc debent numerari inter sacramenta nouæ legis.

¶ 5 Præterea, Luxuria non est grauius inter cætera peccata: ut patet ex his quæ in secunda parte dicta sunt. Sed contra alia peccata non instituitur aliquod

360

4 d. 1. q. 1

a. 2. q. 4

con. c. 58.

et 1. Cor.

1.

e. 2. p. 3.

cap. 17. d.

med. 19. 6

2. 2. q. 11.

154. a. 3.